

Charakteristika regiónu východného Stredomoria a Blízkeho východu

„Muslimské“ národy v regióne: Arabi, Turci, Peržania
Arabský jazyk a arabské písmo – minulosť a dnešná situácia I.

Arabský jazyk a arabské písmo – minulosť a dnešná situácia II.

Turečtina a turkické jazyky

Identita a náboženstvo u Arabov – historický kontext a súčasnosť I.

Identita a náboženstvo u Arabov – historický kontext a súčasnosť II.

Identita a náboženstvo u Turkov – historický kontext a súčasnosť I.

Identita a náboženstvo u Turkov – historický kontext a súčasnosť II.

Perzština a perzský kultúrny okruh, identita a náboženstvo u Peržanov a Kurdov

Názvoslovie

**Blízky východ, Stredný
východ,
Juhozápadná Ázia,
východné Stredomorie,
Levanta, úrodný polmesiac,
Mezopotámia**

Arabské geografické názvoslovie

- Mašrik = krajiny arabského východu (Egypt, Arabský polostrov, Syro-palestína, Irak)
- Maghrib = krajiny arabského západu (od Líbye po Maroko, aj Mauritánia)
- Bilád aš-Šám (Šám) = Veľká Sýria
- Chalídž = Záliv (Perzský, Arabský)
- Misr = Egypt
- Hidžáz = oblasť zrodu islámu na západe Saudskej Arábie (Mekka, Medina)
- Aš-Šarq al-awsat = Blízky východ (neologizmus)

Etnická (jazyková) a náboženská homogenita krajín východného Stredomoria a BV

- 1. etnicky homogénne, nábožensky nehomogénne (Egypt, Libanon, Sýria, Saudská Arábia), vnútronáboženské (napr. sunniti a ší'iti) a medzináboženské (islám, kresťanstvo...) rozdiely
- 2. etnicky nehomogénne, nábožensky homogénne (Irán, Alžírsko, Maroko)
- 3. etnicky aj nábožensky nehomogénne (Turecko, Irak, Cyprus, Izrael)

Usadlíci a kočovníci

- Kočovanie:
 - a) vertikálne (horské oblasti Iránu, Turecka)
 - b) horizontálne (napr. púšte Sýrie, Egypta, Arabského polostrova), beduín ako príklad kočovníka a symbol spoločenskej prestíže: t'ava ako jeho *alter ego*, beduín ako „parazit t'avy“

Civilizačný konflikt usadlých a nomádskych populácií (arab. chadára a badáwa, perz. šahrí a daští)

Kulturologická problematika

- Problematika historickej (dis)kontinuity v regióne
- Teritoriálna kontinuita
- Kultúrna kohézia krajín
- Regionalizmus
- Autochtónnosť' versus neautochtónnosť'

„Muslimské národy“ regiónu

- Arabi – národ alebo národy?
- „Ideálny národ“ – Turci
- Peržania (fársí) – národ bez národného štátu
- Kurdi (Zaza, Kurmandži, Sorani) – národ, národy alebo iba kmene?

Arabi

- Arab = každý kto považuje arabčinu za svoj materský jazyk

Lá umam fí al-islám = v isláme neexistujú národy

Umma muhammadíja = Muhammadova muslimská obec

Al-kufru millatun wáhida = Nemuslimovia sú jeden národ

Umma arabíja wáhida dát risálatin chálida = Jeden arabský národ s večným poslaním: heslo strany Baas (Socialistická strana arabskej obrody)

- Beduín = Arab (v minulosti), 'asabíja = lojalita, súdržnosť, kohézia (arabská kultúra ako „*kinship culture*“), qawmíja = etnický nacionalizmus, wataníja = teritoriálna jednota (watan ako vlasť), Qajs x Kalb

Turci

- Špecifikou je veľký vplyv miestneho maloázijského substrátu
- Fenotyp: dinársky + alpský, ale genotyp (napr. krvné skupiny) je posunutý viac do Strednej Ázie a k žltej rase
- *Millet a ümmet*

Ziya Gökalp: *millet* je jazyk, náboženstvo, morálka, rovnaké vzdelanie (nie rasa, geografia, politika či kmeň)

Moderné Turecko: francúzsky koncept – každý obyvateľ Turecka je Turek

Tureckí autori a ich tendenčné práce o Turkoch

- 1) Nacionalistické (autochtónnosť maloázijských Turkov)
 - 2) Nacionálno-šovinistické („tureckého ducha“ vidia všade v kultúrnom rozvoji ľudstva)
 - 3) Panturkistické – vo všetkých turkických populáciách vidia jeden národ
- Kemal Atatürk – nacionalista, vylúčil náboženskú otázku z rozhodujúcich faktorov vzniku národa

Literatúra

- Hristova, R.: *Stručná mluvnice tureckého jazyka*. Karolinum, Praha 1999.
- Hristova, R.: *Praktická turečtina*. Pamat, Praha 1999.
- Laně, T.: *Turecko-český slovník*. Leda, Praha 2008.
- Lewis, B.: *Dějiny Blízkého východu*. Lidové noviny, Praha 1997 (reedícia 2000).
- Oliverius, J.: *Svět klasické arabské literatury*. Atlantis, Brno 1995.
- Ondráš, F.: *Egyptská hovorová arabština*. Set out, Praha 2001.
- Pirický, G.: *Islám v Turecku: Fethullah Gülen a Nurcuovia*. Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava 2004.
- Pirický, G.: *Turecko. Stručná historie států*. Libri, Praha 2006.
- Zemánek, P.: *Vývoj arabštiny*. Univerzita Karlova, Praha 2007.
- Zemánek, P – Moustafa, A. – Obadalová, N. – Ondráš, F.: *Arabsko-český slovník*. Set out, Praha 2006.